

Protokół z XX posiedzenia Komitetu Monitorującego
Program Operacyjny Polska Cyfrowa na lata 2014 – 2020
z 5 października 2023 r.

W posiedzeniu Komitetu Monitorującego Program Operacyjny Polska Cyfrowa na lata 2014-2020 (KM POPC) uczestniczyli członkowie, zastępcy członków oraz obserwatorzy i goście. Ponadto w posiedzeniu uczestniczyła przedstawicielka Komisji Europejskiej (lista osób biorących udział w posiedzeniu KM POPC stanowi załącznik nr 2 do protokołu).

Przebieg obrad zgodnie z zaakceptowanym harmonogramem:

- 1. Pan Rafał Sukiennik, IZ POPC** – w imieniu Pani Minister Małgorzaty Jarosińskiej – Jedynek, otworzył XX posiedzenie KM POPC. Wskazał, że od ostatniego posiedzenia nastąpiła istotna zmiana w poziomie wdrażania POPC. Kontraktacja utrzymuje się na wysokim poziomie, natomiast certyfikacja od grudnia zeszłego roku wzrosła o 12 pkt procentowych - z 85% do 97%. Oznacza to bliski koniec realizacji finansowej Programu. Podkreślił jednocześnie, że realizacja postępu rzeczowego jest również zaawansowana. Przedstawił agendę posiedzenia, do której nikt nie zgłosił zmian. Następnie poprosił o komentarz panią Magdalenę Horodyską z KE.
- 2. Pani Magdalena Horodyska, KE** – oceniła, że wdrażanie POPC przebiega bardzo dobrze. Program ten był eksperymentem, który bez wątplenia się udał. Podziękowała uczestnikom za pracę w ramach KM POPC, która się opłaciła. Podkreśliła, że w ostatnim czasie jednak prace się koncentrują na FEREC, następcy POPC. Podziękowała za lata pracy i zachęciła uczestników, będących równocześnie członkami KM FEREC, do pracy w zakresie FEREC.
- 3. Pan Rafał Sukiennik, IZ POPC** – podziękował i równocześnie potwierdził informację dotyczącą intensywności prac KM POPC, szczególnie w Grupach roboczych w 2015 r.
- 4. Pan Wojciech Szajnar, IP POPC** – potwierdził słowa pani Magdaleny Horodyskiej. Przyznał, że obecnie koncentrujemy się na nowym Programie, na nowych przedsięwzięciach, mając w pamięci POPC. W tych pozostałych 3 miesiącach realizacji Programu skupiamy naszą uwagę na zakończeniu wdrażania ostatnich projektów. Wyraził przekonanie, że wszystkie problemy zostaną rozwiązane. Wówczas będzie czas na podziękowania i gratulacje.
- 5. Pan Rafał Sukiennik, IZ POPC** – poinformował, że kolejne posiedzenie KM POPC odbędzie się w grudniu br. Następnie przedstawił prezentację na temat stanu wdrażania Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014 – 2020.

Przebieg dyskusji

Pani Małgorzata Lewińska, Lewiatan – nawiązując do prezentacji dotyczącej stanu wdrażania POPC, zadała pytanie co do kwestii związanych z zatwierdzonymi wydatkami i certyfikacją, a mianowicie dlaczego wykazane wydatki zatwierdzone mają niższy procent, niż certyfikacja? Ponadto zapytała również o plany nowych inicjatyw w ramach obecnie realizowanych projektów. Nawiązała do relatywnie nowego konkursu „miniPAKT – gminne pracownie komputerowe”. Konkurs ten szybko się zakończył, a było duże zainteresowanie. Wyraźnie istnieje potrzeba kontynuacji. W związku z tym zadała szczegółowe pytanie: czy jest szansa, że ten konkurs zostanie doinwestowany, bądź pojawią się nowe inicjatywy?

Pan Rafał Sukiennik, IZ POPC – wskazał, że w przypadku certyfikacji różnica wynika ze składania deklaracji do KE o kwotę większą niż wydatki, dzięki certyfikacji zaliczek przekazanych beneficjentom. Dotyczy to wydatków z pomocą publiczną. Jest to związane przede wszystkim, z wydatkami w I osi POPC. Wydatki te, które zostały certyfikowane wyprzedzająco muszą być i tak rozliczone detalicznie w kolejnych wnioskach do KE. Różnice pomiędzy wydatkami, a certyfikacją przedstawiane na prezentacjach stanu wdrażania na poprzednich KM - były bardziej widoczne. Było to związane z faktem, że I oś POPC istotnie zaważyła na certyfikacji. W przypadku istnienia pomocy publicznej była możliwość deklarowania do KE wydatków wyższych, niż wynikało to z faktycznie rozliczonych wydatków.

Pan Wojciech Szajnar, IP POPC – potwierdził, że konkurs „miniPAKT – gminne pracownie komputerowe” cieszył się dużym powodzeniem. Wskazał także, że jest dostrzegana potrzeba realizacji tego typu przedsięwzięć i trafność w myśleniu o tego typu przestrzeniach edukacyjnych. Stwierdził również, że są prowadzone prace nad kontynuacją analogicznych przedsięwzięć w przyszłości. Obecnie prowadzone są analizy w aspekcie źródła finansowania. Jest to związane z faktem, że tego typu przedsięwzięcia mogą być realizowane w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS). Program ten nakierowany jest przede wszystkim na działania edukacyjne. Natomiast zgodnie z obecnymi zapisami programu FERC - nie ma możliwości finansowania tego typu projektów. Pan Szajnar wyraził nadzieję, że w przyszłym roku, uda się uruchomić takie przedsięwzięcie w szerszym zakresie, jednakże najpierw musi zostać określone źródło finansowania. Jeśli chodzi o możliwości wynikające z projektu „Cyfrowa Gmina”, w ramach którego finansowano konkurs „miniPAKT – gminne pracownie komputerowe”, środki zostały wykorzystane.

Pan Dyrektor dodał, że jeśli się pojawią oszczędności w projekcie w ciągu najbliższych dwóch tygodni, możliwy byłby dodatkowy konkurs w zakresie „miniPAKT – gminne pracownie komputerowe”. Obecnie wpływają rozliczenia od jednostek samorządu terytorialnego i od nich zależą potencjalne oszczędności. Stwierdził, że będzie na bieżąco

przeprowadzana analiza w tym zakresie. Będą również podejmowane odpowiednie decyzje. Dodał także, że cieszy się z pozytywnego odbioru tego projektu.

Pani Magdalena Horodyska, KE – potwierdziła, że w programie FERC jest nowa logika interwencji i nie ma możliwości wsparcia kompetencji cyfrowych. Jest to związane z faktem, że działania edukacyjne są obecnie finansowane ze środków funduszu EFS+ . Jest on bardziej elastyczny i dostosowany do tego typu przedsięwzięć.

Pan Piotr Więtekiewicz, KIKE – nawiązał do informacji wskazanej podczas prezentacji nt. stanu wdrażania dotyczącej nierozliczonej umowy z BGK na instrumenty finansowe w ramach I osi priorytetowej POPC i zapytał o podsumowanie wdrażania pożyczek szerokopasmowych. Zgodnie z otrzymaną informacją środki dla przedsiębiorców obecnie nie są dostępne. Zapytał o ocenę tego projektu oraz o dalsze losy środków zwracanych.

Pan Michał Ptaszyński, IZ POPC – odpowiadając poinformował, że trwa dyskusja z BGK w tym zakresie. Obecnie zwracanych środków, co do zasady, nie ma, będą one służyć przez kilkanaście lat. Zgodnie z informacją z BGK na ten moment jest w dyspozycji kwota ok. 30 mln zł. Obecnie są rozważane różne opcje wykorzystania środków zwróconych w ramach instrumentów finansowych. Mając to na uwadze, IP POPC wystąpiła zapytanie do przedsiębiorców telekomunikacyjnych, jaki produkt byłby oczekiwany przez rynek w zakresie wydatkowania zwróconych środków. Zgodnie z wymogami rozporządzenia ogólnego środki (ok. 750 mln zł) muszą być przekazane w ramach tzw. drugiego obrotu na ten sam cel.

Zgodnie z deklaracją pana Rafała Sukiennika, BGK zostanie poproszony o przekazanie informacji, na kolejnym posiedzeniu KM POPC, m.in. na temat efektów wdrażania instrumentów finansowych. Obecnie trwają dyskusje nad wykorzystaniem środków zwróconych w ramach instrumentów finansowych w POPC.

Pani Małgorzata Kalinowska, PIIT – nawiązała do wcześniejszej dyskusji o projekcie „Cyfrowa Gmina”. Prosiła o potwierdzenie, że ten projekt nie będzie miał kontynuacji w programie FERC.

Pan Wojciech Szajnar, IP POPC – doprecyzował, że projekt „Cyfrowa Gmina” jest finansowany z instrumentu REACT-EU. Z tego powodu jest on ograniczony czasowo, co jest związane ze zwalczaniem skutków pandemii COVID-19. Dlatego też, to przedsięwzięcie nie będzie miało kontynuacji w FERC. Jednakże, patrząc na logikę i cele tego projektu można stwierdzić, że kontynuacją tego projektu w zakresie dystrybucji środków do samorządów terytorialnych na działania związane z cyfryzacją jest projekt realizowany w FERC pt. „Cyberbezpieczny samorząd”. Projekt ten jednak będzie realizowany w innej formule z naciskiem na cyberbezpieczeństwo.

Pan Rafał Sukiennik, IZ POPC – podziękował za odpowiedź. Wskazał również, że będzie jeszcze przekazana na posiedzeniu informacja o projekcie „Cyfrowa Gmina”, a projekt „Cyberbezpieczny samorząd” będzie przedmiotem dyskusji na posiedzeniu KM FERC.

6. **Pan Michał Ptaszyński, IZ POPC** – przedstawił prezentację dot. aktualizacji Planu ewaluacji POPC.

Pan Rafał Sukiennik, IZ POPC – dodał, że ewaluacja efektów POPC w trakcie jego realizacji niewiele by wniosło do programu FERC i stąd też propozycja przesunięcia jej w czasie. Nawiązał również do uwagi zgłoszonej przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi w zakresie badania obszarów wiejskich. Zakres ten zostanie włączony do ewaluacji planowanej do realizacji w II kwartale przyszłego roku. Pan Dyrektor wskazał również, że jesteśmy zobligowani do uwzględnienia wniosków z POPC w ramach kolejnej perspektywy.

Z uwagi na brak uwag i komentarzy, pan Dyrektor przedstawił treść Uchwały nr 05/2023 Komitetu Monitorującego Program Operacyjny Polska Cyfrowa na lata 2014 – 2020 z dnia 5 października 2023 r. w sprawie zatwierdzenia zmian do Planu ewaluacji Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014 - 2020 i zaprosił do głosowania.

Następnie przedstawił wyniki głosowania. 27 uczestników spotkania z prawem do głosowania, głosowało za przyjęciem Uchwały, nikt nie głosował przeciw. Jedna osoba wstrzymała się od głosu.

7. **Pani Eliza Pogorzelska, IP POPC** – przedstawiła prezentację na temat efektów projektu „Cyfrowa Gmina”.

Przebieg dyskusji

Pan Rafał Sukiennik, IZ POPC – dodał, że otrzymał wiele zapytań w temacie laptopów dofinansowanych z konkursu „Granty PPGR” w ramach projektu „Cyfrowa Gmina”. Jest to związane z faktem otrzymywania laptopów finansowanych ze środków KPO przez uczniów klas czwartych.

Wskazał, że nie ma ryzyka dublowania laptopów u jednego ucznia. Rodzice ucznia muszą podjąć decyzję, który laptop uczeń zatrzyma. W przypadku zatrzymania nowszego sprzętu z KPO, uczeń musi zwrócić laptop z „Cyfrowej Gminy”, który zostanie w ramach projektu przeznaczony na te same cele.

Pani Małgorzata Lewińska, Konfederacja Lewiatan – zapytała, co oznacza takie stwierdzenie w praktyce, m.in.: jak należy rozumieć przeznaczenie na te same cele, kto będzie się tym zajmował, zbierał i serwisował sprzęt. Pani Lewińska zadała również pytanie w zakresie prowadzenia analizy, dlaczego część gmin i powiatów, nawet jeśli była to niewielka liczba, nie przystąpiła do projektu.

Pani Eliza Pogorzelska, IP POPC – odpowiadając na pytanie, wskazała na zapisy umowy o powierzenie grantu. Zgodnie z nimi, grantobiorca zobowiązuje się do utrzymania efektów projektu do 3 lat, a także do utworzenia procedury monitorowania utrzymania efektów projektu zgodnie z przeznaczeniem.

Zgodnie z ustawą, rodzice/opiekunowie prawni mogą podjąć decyzje, z którego wsparcia chcą skorzystać. Zapisy ustawy wyraźnie wskazują zwrot sprzętu, który został nabyty z innych środków. Ten sprzęt może trafić w ramach dodatkowego naboru do innego dziecka, które spełnia warunki lub może być przekazany do szkoły, do której uczęszczają dzieci z rodzin PPGR. Tak wygląda procedura ponownego wykorzystania sprzętu.

Odpowiadając na drugie pytanie, Pani Dyrektor stwierdziła, że podjęto działania, aby 100% gmin skorzystało ze wsparcia. CPPC kontaktowało się telefonicznie ze wszystkimi gminami, które nie złożyły wniosków. Jednakże, z uwagi na różne przyczyny, przeważnie organizacyjnie, część gmin nie zdecydowała się przystąpić do projektu. Nie było przymusu skorzystania z projektu, natomiast każda z tych gmin była kilkakrotnie informowana o terminie.

Pan Wiesław Paluszyński, PTI – zapytał o rezultaty tego projektu. Wyraził obawę, że monitorowane jest jedynie dostarczenie komputerów do gmin. Dodał, że w momencie tworzenia założeń programu/projektu, zakłada się minimalne wskaźniki, które zamierza się uzyskać. Zapytał o to czy mierzone są rezultaty tego projektu? Czy też po prostu podczas ewaluacji nastąpi ogólne badanie dot. ostatecznego efektu? Podkreślił, że jest to istotne, np. dla aktywności gmin. Gminy będą wiedziały jakie są oczekiwania w stosunku do nich co do efektu otrzymanego grantu. Stwierdził, że ten aspekt do tej pory przy grantowych projektach był na drugim planie. Na pierwszym planie istotny był zakup komputerów i ich dystrybucja. Podsumował, że w efekcie, założenie merytorycznej strony tego projektu, jest mało czytelne.

Pan Rafał Sukiennik, IZ POPC – podziękował za pytanie i zaproponował, aby rezultaty projektu „Cyfrowa Gmina” zostały zbadane w planowanej ewaluacji ex post. Wskazał, że to co wynika z prezentacji pani Dyrektor Pogorzelskiej pokazuje, jak gminy widziały swoje własne potrzeby. Przywołał z prezentacji informację, wskazującą, że szkolenia stanowiły mniej niż 5% wskazanego zapotrzebowania gmin. Istnieje obecnie wiedza, gdzie gminy koncentrują swoją uwagę. Jednakże, szczegółowe monitorowanie i bieżąca ocena, w jaki sposób granty przyczyniły się do zwiększenia sprawności działania urzędów nie zostało założone. Uwzględnione zostanie to w ewaluacji.

Pani Eliza Pogorzelska, IP POPC – dodała, że należy wrócić do początku – do samej koncepcji projektu. Należy wskazać, że założenia projektu były konsultowane na KWIRST. Dzięki staraniom pana Dyrektora Michała Ptaszyńskiego została rozesłana ankieta do samorządów, zawierająca pytania dotyczące potrzeb w zakresie cyfryzacji. Wskaźniki były równocześnie zdefiniowane jako wartość inwestycji w sprzęt służący do

poprawy cyfryzacji. Wymiernym efektem projektu były zrealizowane diagnozy w zakresie cyberbezpieczeństwa. Te ankiety zostały przekazane i poddane analizie przez NASK. Posłużyły one do zdefiniowania warunków kolejnego konkursu tj.

„Cyberbezpieczny samorząd”.

Często po diagnozach, które miały miejsce przed realizacją projektów, samorządy zmieniały ostateczne koncepcje, wprowadzając - zwiększając komponent dot. cyberbezpieczeństwa.

Jednakże, to jak będzie wyglądał całokształt cyfryzacji samorządu będzie można stwierdzić po przeprowadzeniu ewaluacji. Zdaniem pani Dyrektora dług cyfrowy w znaczącym stopniu został spłacony. Udało się pomóc jednostkom samorządu, dokupić sprzęt i wejść na kolejny poziom cyfrowy.

Poinformowała również, że w projekcie „Cyfrowa Gmina” diagnoza była tworzona na początku – na wejściu, natomiast w projekcie „Cyberbezpieczny samorząd” diagnoza jest przeprowadzana na początku oraz na koniec projektu.

Pan Wiesław Paluszyński, PTI – stwierdził, że widział wyniki wspomnianej ewaluacji i są one dramatyczne dla samorządów. Wskazał, że przy prezentowaniu projektu „Cyberbezpieczny samorząd” był to dobry punkt wyjścia do analizy. Zaznaczył, że należy zastanowić się nad koniecznością narzucenia samorządom odpowiednich wskaźników przy realizacji projektów grantowych na rozdawanie sprzętu.

Powiedział, że nawet bez diagnozy znany był stan cyberbezpieczeństwa oraz usług cyfrowych w samorządach. Zawniósł, aby na poziomie programowania takich projektów grantowych zastanowić się nad wymuszeniem innego spojrzenia samorządów uczestniczących w projekcie. Muszą one poświęcić czas nad zdefiniowaniem efektów, które chcą uzyskać swoim działaniem i które mogą zmierzyć. Interwencja powinna mieć na celu stworzenie koła zamachowego do postulowanych zmian w administracji samorządowej. Jeżeli nie zostanie to wcześniej zdefiniowane, to wówczas można jedynie czekać na ogólne wyniki ewaluacji.

Pan Paluszyński stwierdził, że samo rozdanie komputerów uczniom nie przyniesie efektów. Ministerstwo Cyfryzacji miało udostępnić cały portal z tzw. „kontentem”. Jednakże, portal wciąż nie istnieje. Jego oddanie przesunięto o kolejne pół roku. Istnieje obawa, że impuls związany z ogromnym wysiłkiem organizacyjnym, logistycznym - dostarczenia tego sprzętu dla dzieci, czy gmin - zaginie. Pan Paluszyński stwierdził, że obecnie pozostaje jedynie wspomniana ewaluacja, aby się przyjrzeć efektom tych działań na przyszłość.

Pan Jacek Wojnarowski, Instytut Spraw Publicznych – przekazał, że ma dwa krótkie pytania. Pierwsze pytanie dotyczyło wyboru partnera tj. Politechniki Łódzkiej do projektu „Cyfrowa Gmina” – czy był w tym zakresie ogłoszony konkurs na partnera?

W przypadku drugiej kwestii zwrócił uwagę na duże doświadczenie zebrane w CPPC w związku z wdrażaniem projektów w tym obszarze. Nawiązał także do wniosków z projektu „Lekcja: Enter”. Wynika z nich przede wszystkim ogromna potrzeba wspierania takich osób jak liderzy cyfrowej zmiany w szkole. Kolejna potrzeba była związana z faktem nieposiadania odpowiedniego sprzętu przez nauczycieli. Podczas realizacji projektu okazywało się, że nauczyciele, którzy wzięli udział w projekcie, często posiadali gorszy sprzęt niż uczniowie. Następną uwagę była związana z wnioskiem zgłaszanym przez szkoły, który dotyczył udostępnienia sprzętu komputerowego w ramach projektu w formie wypożyczenia. W przypadku pojawienia się dodatkowych środków dobrze byłoby wykorzystać powyższe wnioski do wypełnienia luk.

Pan Wojciech Szajnar, IP POPC – odnosząc się do pierwszego pytania wskazał, że Politechnika Łódzka jest instytucją sektora publicznego i w związku z tym, zgodnie z ustawą wdrożeniową, mogła zostać wskazana jako partner projektu bez przeprowadzania konkursu. Politechnika Łódzka została wskazana z uwagi na doświadczenie w realizowaniu projektu CMI. W jego ramach podmiot ten realizował te same procesy, które były planowane w projekcie „Cyfrowa Gmina”.

Pan Rafał Sukiennik, IZ POPC – podsumowując dyskusję, podkreślił że uwaga pana Paluszyńskiego dotycząca efektów projektu „Cyfrowa Gmina” stanowi już drugi wniosek do planowanej ewaluacji POPC. W jego opinii potwierdza to zaletę przesunięcia ewaluacji w czasie.

Dodał, że postulaty wspomniane również przez pana Wojnarowskiego zostaną zapisane w protokole oraz przekazane koleżankom i kolegom z FERS. Wskazał również, że kwestie dosprzętowania nauczycieli były przedmiotem projektów „Zdalna Szkoła” i „Zdalna Szkoła+”. To co się działo w tym projekcie, dało asumpt do działań w „Cyfrowej Gminie”, a ten z kolei projekt miał istotny wpływ na projekt „Cyberbezpieczny samorząd”.

Nawiązał również do poprzednich głosów, które wskazują, że działania powinny być ostrożne, powinny być bardziej „sfocusowane”. Dodał również, że jeśli chodzi o projekty „Zdalna Szkoła”, „Zdalna Szkoła+” oraz „Cyfrową Gminę” były to działania związane z COVID-19 i były one ograniczone czasowo. Wspomniał również fakt, że lockdown miał miejsce 13 marca 2020 r., a już dzień później zapadła decyzja o rozpoczęciu prac nad uruchomieniem projektu „Zdalna Szkoła”. Wskazuje to na dużą dynamikę działań. Ta dynamika była również charakterystyczna dla REACT-EU.

W związku z ograniczeniem czasowym decyzję o potrzebach pozostawiono samorządom. Nie narzucano tematów z góry. Jednakże, podkreślił, że dług technologiczny był oczywisty.

Natomiast wnioski wskazane przez pana Paluszyńskiego i pana Wojnarowskiego muszą być uwzględnione w kolejnych interwencjach. W przypadku FERC, podobne wsparcie samorządów będzie nakierowane na cyberbezpieczeństwo.

Pan Dyrektor Sukiennik podziękował uczestnikom w imieniu Przewodniczącej za udział i zamknął posiedzenie.

Załączniki:

Załącznik nr 1 – Porządek obrad;

Załącznik nr 2 – Lista uczestników spotkania;

Załącznik nr 3 – Uchwała 5/2023;

Załącznik nr 3 – Zał. nr 1 do Uchwały 5/2023;

Załącznik nr 4 – Prezentacja;

Załącznik nr 5 – Prezentacja;

Załącznik nr 6 – Prezentacja;

Opracował: Sekretariat KM POPC

Akceptował: Rafał Sukiennik, Dyrektor IZ POPC.